

Om energipolitiken i Sverige och Europa

Tyvärr måste jag konstatera att vårt nutida samhälle, oavsett politisk inriktning, har drabbats av den giriga marknads- och vinstsjukan inom energibranschen. Nätbolagens oantastliga rättighet att mjölka vinster från dig återkommer jag till i denna blogg.

På 90-talet avreglerades den svenska energimarknaden. Den delen av energimarknaden som stod för produktion och försäljning av elenergi sattes under fri konkurrens. Och genom EU-inträdet närmade sig priserna (läs, konsumentpriserna) till EU-nivå.

Det var i grund och botten en sund reform. Tanken var god, så länge elenergin kom från förnybara källor och energiöverföringen genomförs på ett sätt

som reducerar energiförlusterna i överföringssystemet. Alltså, vid så hög spänning som möjligt för varje del av elsystemet.

Tanken var att den fria konkurrensen skulle gynna konsumenterna. Vid tiden för reformen var detta ett resultat av liberalt/borgerligt tänkande i början av 90-talet. Genom konkurrens skulle elsystemets aktörer effektivisera och därmed få ner konsumentpriserna.

Fri konkurrens skulle ge fördelar för de bolag som lyckades bäst med att erbjuda energi med lägst möjlig administrativ kostnad och effektiv produktion.

Resultatet blev att priset på elenergi först gick ned till en nivå där producenterna i princip gick back på småförbrukare, som t ex lägenhetskonsumenter. Den administrativa kostnaden för små hushåll åt upp den lilla marginal som det låga elpriset gav utrymme för.

Hela den svenska energimarknaden drabbades av panik i avregleringens svallvågor. – Helt i onödan. Det var inte kunderna som pressade priserna. De var fortfarande mentalt kvar i den reglerade världen och hade inte förstått möjligheterna med en avreglerad energimarknad. Trots massiva marknadsföringskampanjer från energimarknadens olika aktörer så var det en förbluffande stor andel av konsumenterna som valde "tillsvidarepris". Valet som gjordes var ett icke-val. "Väljer du inget av nedanstående alternativ har vi glädjen att behålla dig som kund på tillsvidare, icke tidsbundna villkor*". Det räddade många elbolag från konkurs.

*) "Med rätten att justera priset när så behövs för att garantera vår vinst. Kunden kan ju ändå inte göra något åt infrastrukturens kostnader."

Kunderna (f.d. konsumenterna, dessförinnan abonnenterna och på den statliga tiden "belastningarna på elnätet") hängde inte med i den nya tidens ordning. En stor del av kunderna valde inte, eller snarare bortsåg från möjligheten att välja energileverantör. Det uppfattades av de flesta helt onaturligt och dessutom komplicerat. – Varför ska man ha flera bibliotek i en stad om utbudet, servicenivån och priset är lika? "Samhället" sörjer för att verksamheten bedrivs på en kvalitetsmässigt acceptabel nivå.

Så resonerade marknaden. Helt befogade tankar. Marknaden såg på elmarknaden på samma sätt som man Vägverket (numera Trafikverket). Du betalar din vägskatt och får därigenom tillgång till alla vägar, broar och gula färjor i hela landet. Varför ska kostnaden variera med var du bor?

Alla hushåll behöver elektrisk energi. Det som inträffade vid avregleringen var att infrastrukturen för överföring av energi mellan producent och konsument sattes under s.k. naturligt monopol. Nätbolagen fick koncession för ett visst geografiskt område och kunde prissätta nätavgiften i förhållande till underhålls- och driftskostnaderna för energiöverföringen.

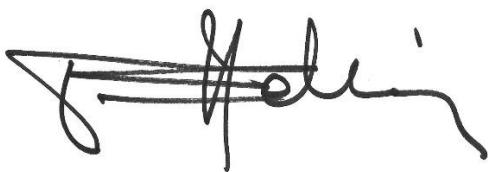
Enkelt uttryckt, bodde du i glesbygd blev det dyrare. Men det hände också att kommunala energibolag köpte upp glesbygdsnät och kunde därigenom öka nätavgifterna för konsumenterna i tätorten. En för alla och alla för en inom samma koncessionsområde. Ramaskri! – Som konsument var du maktlös vid sådana strukturaffärer.

Att bygga konkurrerande infrastruktur på land är en fullständigt bisarr tanke. Självklart ska vi inte tillåta utbyggnad av parallella infrastrukturella system. I samband med rikets inträde i den Europeiska Unionen öppnades även energibranschen för handel med energiproduktion baserad på fossila energikällor. EU-inträdet resulterade dessvärre i att vinstintressen uppstod i de delar av Europa som fortfarande använder fossila råvaror till sin energigenerering.

På grund av denna fria, men smutsiga energimarknad uppstod ett incitament för att bygga ut överföringskapaciteten mellan Skandinavien och resten av Europa. Så bra. Då kan ju miljömärkt energi från Sverige och Norge även exporteras till Europa. Men problemet är ju att våra miljövänliga skandinaviska energiproducenter då kan välja att handla och distribuera energi från kolkraft som du får i ditt vägguttag samtidigt som vattenmagasinen i Skandinavien fylls på till den tid på året som priset på elbörsen är som högst.

Avslutningsvis en liten egenupplevd anekdot. Jag bor i en ganska stor och gammal villa. Det gick åt mängder med elenergi för uppvärmning. Jag fick då erbjudande om att få fjärrvärme installerat. Det skulle kosta några tiotusentals kronor. Senare visade det sig att kWh-priset på fjärrvärmes låg flera snäpp högre än elpriset. Investera för att samtidigt få ett högre energipris. En dålig idé, så jag tackade nej.

Några få år senare valde jag att byta till moderna fönster. Inte nog med att det blev tystare i huset. Energiförbrukningen sjönk dessutom med 7.000kWh per år. Ytterligare några år senare installerade bergvärme, vilket resulterade i ytterligare 20.000kWh lägre årsförbrukning.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Hedin', written in a cursive style.